

operatīvs spējis izveidoties par vienu no lielākajiem un spēcīgākajiem lauksaimniecības uzņēmumiem Baltijā. Un tas nemainīsies. Mums ir jāiet plašumā, jāklūst par viedokļa līderiem nozarē, jāiegulda izglītībā, lai kooperatīva biedri gūtu ne tikai ekonomisko labumu un tiesības nodarboties ar rentablu, dabai draudzīgu lauksaimniecību, bet arī redzētu, kā viņu kopējais uzņēmums aktīvi veido nākotnes lauksaimniecības vidi.

– Kas varētu mainīties, ja LATRAPS kļūtu vēl lielāks?

– Mēs iegūtu stiprāku, jaudīgāku, stabilāku pozīciju tirgū, spēju elastīgāk pārvietot resursus – visu, ko dod mērogu ekonomika. Nešaubos, ka par to domā arī citi kooperatīvi, tādējādi atliek vien sēsties pie sarunu galda un izrunāt mūsu kopīgās nākotnes iespējas. Jau LATRAPS dzimšanas brīdī bija izpratne par to, ka viens zemnieks ir stipri par mazu, lai efektīvi pārstāvētu sevi gan iepirkumos, gan graudu tirdzniecībā. Vienmēr pastāv bažas, ka jebkurā brīdī var atnākt kāds lielāks, stiprāks un piespiest zemnieku kalpot pēc sev izdevīgiem spēles noteikumiem. Ar uzņēmumu ir līdzīgi.

Jā, patlaban LATRAPS graudkopības nozarē noteikti ir lielākais tirgus spēlētājs Latvijā un viens no lielākajiem Baltijā, bet vai ar to pietiek, lai justos pietiekami droši un stipri ilgtermiņā? Domāju, ne. Šobrīd LATRAPS ir nonācis nopietnā aktīvā, agresīvā konkurencē ar citiem līdzīgu un pat analogu pakalpojumu sniedzējiem savā nozarē. Un šajā ciņā darbības mērogiem un resursu apjomiem, ar ko tiek operēts, ir milzīga nozīme. Tāpēc LATRAPS turpina domāt par to, kā vēl attīstīt graudu pirmapstrādes kompleksus, transporta infrastruktūru, pērn iegādāto ostu, kā stabilizēt minerālmēsļu un augu aizsardzības līdzekļu nodrošinājumu saviem biedriem, kas, ņemot vērā šobrīd ziņās lasāmos virsrakstus, varētu būt liels izaicinājums.

Uzņēmuma lielums ir relatīvs jēdziens. Vakar bijām lieli, šodien esam tikai vidēji, bet rīt jau būsim mazi. Tāpēc spēku apvienošanai noteikti ir milzīga nozīme, un konsolidācija, manuprāt, ir neizbēgams process, ko labi saprot arī pārējie kooperācijas kustības līderi gan Latvijā, gan ārpus tās. Pretējā gadījumā mūs izķers pa vienam...

– Vai esat papētījis, kā veidojušies lauksaimniecības kooperatīvi, kur meklējama to veiksmē un kur – klupšanas akmeņi?

– Jāatzīstas, iepriekšējā darbavietā lauksaimniecības kooperatīvu veidošanās vēsturi un gaitu nav nācies pētīt. Bet, domāju, nepieciešamība sadarboties cilvēkiem sākas tajā brīdī, kad to darīt liek dzīve. Piekritu tiem, kuri saka, ka kooperācijas stimuli meklējami sliktos laikos. Ja klājas labi, viss notiek,

argumentācijas, vajadzības pēc kooperācijas parasti nav. Arī LATRAPS veidojās laikā, kad zemniekiem draudēja lieli riski un pastāvēja bailes par nākotni. Bija lielas problēmas ar produkcijas realizāciju, mēslojuma sagādi utt. Laikam ejot, kooperatīvi sāka apzināties, no vienas puses, savu misiju, no otras puses – savu jaudu. Un, augot apmēros, meklēja iespējas saviem biedriem piedāvāt aizvien labākus sadarbības nosacījumus. Tagad kooperatīvi ir nonākuši brīvās konkurences situācijā, tirgus ir piesātināts gan ar lauksaimniekiem nepieciešamajām precēm, gan pakalpojumiem un produkcijas realizācijas iespējām, deficīta šajā ziņā nav, un sākotnējais kooperācijas iemesls ir zudis.

Tādējādi kooperatīvu biedriem laiku pa laikam būtu jāuzdod sev jautājums – kāda iemesla dēļ esmu nonācis kooperatīvā, kāpēc joprojām gribu tajā būt un kādu vēlos redzēt savu kooperatīvu, teiksim, 2030. gadā. Atbildot uz šiem jautājumiem, var izkristalizēties jauni izaicinoši, spēcīgi mērķi, kuru virzienā strādāt. Ar tādu komandu un jaudu, kāda patlaban ir LATRAPS, neviens mērķis nav nesasniedzams. Galvenais – izvirzīt

burtiski pazudusi tulkojumā. Tas, ko Eiropā sauc par *Green Deal*, ir vienošanās starp dažādām iesaistītajām pusēm – ražotājiem, patērētājiem, sabiedrību. Patlaban šis vienošanās process ir pārvērties par uzdevumu, kursu, kurp doties. Bez liekiem jautājumiem. Jo šādu jautājumu esamība jau tiek uzskatīta par kaitniecību. Tā mēs nekur tālu netiksim. Būs vien jāatgriežas visiem pie sarunu galda un jārunā.

Pat Eiropas līmeni vēl nav skaidrs konsultāciju rezultāts un nav pieņemti gala lēmumi par to, kādi uzstādījumi tiek doti dalībvalstīm izvirzīto mērķu sasniegšanai. Un tad vēl priekšā stāv smags sarunu process par instrumentiem, ar kuriem izvirzītos mērķus varētu sasniegt. Tāpēc vēl nemaz nav zināms, cik lielā mērā mainīsies augu aizsardzības līdzekļu saraksts, vai un kāds būs uzstādījums mazināt minerālmēslojuma lietošanas intensitāti vai izvēles principus utt.

Svarīgākais ir, lai Latvijas zemniekiem būtu iespēja piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā, lai šis Zaļais kurss nekļūst par kārtējo unitāras partijas programmu, kas jāpilda nekritiski, jo kritizēt vienkārši nedrīkst. Tā jau būtu bīstama atgriešanās vēsturē...

KOOPERATĪVU BIEDRIEM LAIKU PA LAIKAM JĀUZDOD SEV JAUTĀJUMS – KĀDA IEMESLA DĒĻ, ESMU NONĀCIS KOOPERATĪVĀ, KĀPĒC JOPROJĀM GRIBU TAJĀ BŪT UN KĀDU VĒLOS REDZĒT SAVU KOOPERATĪVU, TEIKSIM, 2030. GADĀ.

pareizos mērķus un mērķtiecīgi tos realizēt. Tieši tā piedzima zirņu pārstrādes projekts, ostas infrastruktūras attīstība, un tā dzims arī nākamie projekti, kuri noteikti būs.

– Ko uzskatāt par šā brīža lielākajiem tirgus izaicinājumiem?

– Izaicinājumu šobrīd ir gana daudz. Sakarā ar Krievijas–Ukrainas situāciju notiks arī dažādas izmaiņas tirgū. Izejmateriālu tirgū tā būs piegāžu vektora maiņa. Sankciju dēļ kravu kustība no Latvijas uz austrumpusi un otrādi var pat vispār apstāties. Tas var būtiski ietekmēt, piemēram, slāpekļa minerālmēsļu piegādes. Zemniekiem tas draud ar izmaksu palielināšanos. Minerālmēsļu sagādē tas uzreiz palielina finanšu ietilpību, saistību apjomu pret finanšu institūcijām, sadarbības partneriem utt.

– Kā Zaļais kurss varētu ietekmēt Latvijas graudaudzētāju, tostarp LATRAPS biedru, turpmāko darbību un izaugsmes iespējas? Lielākā daļa, kā zināms, strādā ar konvencionālām metodēm.

– Par Zaļo kursu gribu teikt, ka daļa no tā jēgas un būtības transformācijas procesā ir

– Latvija ir iesniegusi Eiropas Komisijai (EK) savu KLP Stratēģisko plānu 2023.–2027. gadam, kas esot bijis atvērts arī publiskai apspriešanai. Zemnieku organizācijas uz to raugās visai skeptiski, uzskatot par samērā neveiksmīgu formālu dokumentu, tostarp saistībā ar Zaļo kursu.

– Ir dažādi veidi, kā sasniegt kāda kursa korekciju uz vienu vai otru pusi. Un lauku atbalsta pasākumi un KLP ir viens no lielākajiem instrumentiem kursa maiņai. Pat tad, ja traucējusi pandēmija vai citi apstākļi, vispirms ir svarīgi pirms jebkura ilgtermiņa plāna izstrādes vai apstiprināšanas vienoties par sasniedzamajiem mērķiem. Kad mērķi skaidri definēti, var sākt meklēt pieņemamākos, efektīvākos instrumentus to sasniegšanai. Un tikai pēc tam var runāt par pieejamo resursu apjomu un to prioritāru izvietojumu pa instrumentiem. Tas būtu milzīgs defekts, pat nelaime, ja mēs aizmirstu pirmos soļus un uzreiz mestos iekšā naudas sadalē. Diemžēl tad iznākums ir skaidrs – nesasnāks nekāda iešana uz gaišo nākotni, bet būs jāmeklē